

Positionsdokument

Svemini är en nationell branschförening för gruvor, mineral- och metallproducenter i Sverige. Antalet medlemsföretag uppgår till ett 40-tal. Bland medlemsföretagen finns gruvföretag, prospekteringsföretag, kalk- och cementföretag och olika maskin- och entreprenadföretag. Medlemsverksamheterna förekommer i hela landet.

Ekologisk kompensation

Svemins övergripande inställning

- Svemins medlemsföretag är positiva till att ekologisk kompensation blir mer använt för att säkra den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster.
- Ekologisk kompensation skapar mervärde och leder till engagemang, men det kostar också tid och pengar. Därför måste kraven vara rimliga och förutsebara.
- Ekologisk kompensation måste utformas med avvägningar om rimlighet och sammanvägd miljönytta.

Svemini anser att:

- Kompensation ska vara *ett redskap bland flera andra* i företags arbete med att värna biologisk mångfald.
- Krav på ekologisk kompensation måste utgå från omfattningen av den mark som tas i anspråk, områdets naturvärden och känslighet samt hur stora värden som går förlorade.
- Kompensation ska avse åtgärder för att reparera eller ersätta restskada som är oundviklig och av sådan art eller dignitet att den behöver kompenseras.
- Det är inte rimligt att kompensationen ska utföras före exploatering. Bland annat med hänsyn till att det kan vara svårt att i förväg bedöma vilken restskada som ska kompenseras, hur restskadan ska kompenseras och var det är möjligt att utföra lämpliga kompensationsåtgärder.
- Bedömningen av om krav på kompensation ska aktualiseras ska göras efter det att lämpliga och rimliga begränsnings- och skyddsåtgärder för ett projekt fastställts.
- Kompensationsåtgärder får inte sammanblandas med kompensatoriska åtgärder (åtgärder som utförs på en annan plats än den som exploateras) som utförs som skyddsåtgärder i förhållande till artskyddsförordningens bestämmelser.
- Det är inte miljömässigt motiverat att införa krav på att behovet av kompensation alltid ska ingå i all tillståndsprövning enligt miljöbalken. Sådana bedömningar bör förbehållas mål och

ärenden där ny mark tas i anspråk eller annars påverkas påtagligt av den ansökta verksamheten.

- Ungefärlig omfattning av krav på ekologisk kompensation ska vara möjligt att förutse i företagets planering av verksamhet, vid investeringar och i tillståndsprocesser.
- Kvalifikationsnivån för när krav på kompensation kan/ska ställas bör regleras i lag för att tillgodose behov av enhetlig tillämpning och förutsebarhet. Det måste finnas utrymme för kreativitet, flexibilitet och nytänkande.
- Efterbehandlingsåtgärder av verksamhetsutövare som går *utöver* de krav som rättsligen kan ställas, ska kunna vägas in i myndigheternas bedömning av behov och krav på ekologisk kompensation om de ingår som åtaganden i en tillståndsprövning.
- Krav på kompensation måste vara faktiskt och rättsligt möjliga att genomföra.
- Det måste finnas en beredskap och ett ansvar hos stat, länsstyrelse eller kommun att ta vid där bolagens ansvar upphör, för att garantera ett permanent skydd eller skötsel i framtiden.

Kort om ekologisk kompensation

Ekologisk kompensation är *ett redskap bland flera* för att minimera total påverkan. Branschens ambition är att verksamheterna inte ska innebära någon sammantagen nettoförlust av betydelse på regional eller nationell nivå av biologisk mångfald när naturmark tas i anspråk, även om lokala värden kan påverkas.

Ekologisk kompensation är en del av gruv- och mineralföretagens långsiktiga ansvarstagande för att gynna biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Ekosystemtjänster är ett vitt begrepp för när naturen bidrar direkt eller indirekt till människans välfärd, till exempel träd och växter som både lagrar koldioxid och fixerar kväve och kan nyttjas av människan som konstruktionsmaterial, drivmedel eller livsmedel. Om begreppet ekosystemtjänster används i samband med krav på ekologisk kompensation måste det tydligt framgå vad syftet och det avsedda resultatet är.

Befintlig reglering

Bestämmelser om ekologisk kompensation finns bland annat i miljöbalkens 16 kapitel. Arbetet med kompensation bygger på den så kallade *hänsynshierarkins fyra steg*; undvika, minimera, restaurera och kompensera skada. I första hand utformas och anpassas verksamhetsområdet så att skada och intrång minimeras. Sen görs åtgärder för att minska påverkan så långt det är möjligt och som sista alternativ tillförs eller skapas nya värden, antingen på plats eller i regionen runtomkring där liknande, eller jämförbara, värden som de som påverkans kan gynnas eller återskapas.

Utredning om ändrad lagstiftning

År 2016 tillsatte regeringen en utredning med uppgift att föreslå åtgärder för en mer effektiv tillämpning av ekologisk kompensation. Utredningen presenterade sitt slutbetänkande i april 2017 (SOU 2017:34) med förslag till ändringar i befintlig lagstiftning. Bland annat föreslogs införande av krav på att *alltid* bedöma behovet av ekologisk kompensation vid tillståndsprövning enligt miljöbalken, respektive krav på att planerade kompensationsåtgärder ska redovisas i miljökonsekvensbeskrivningar som upprättas inför tillståndsprövningar. Utredningen har ännu (mars 2018) inte skickats ut på remiss.

Gruv- och mineralnäringens erfarenheter av ekologisk kompensation

Gruv- och mineralutvinning kan bara bedrivas där det finns mineralfyndigheter. Verksamheterna tar i anspråk mark- och vattenområden under driftstiden och innebär förändringar i landskapen även sedan verksamheten avslutats och områdena efterbehandlats. I Sverige utförs oftast ekologisk kompensation som direktkompensation. Det betyder att kompensationsåtgärder utformas från fall till fall, ofta i direkt närhet till det aktuella exploateringsområdet.

Branschens erfarenheter är att det inte alltid ger mest nytta att kompensera i direkt anslutning till verksamheten. För att kunna genomföra ekonomiskt rimliga åtgärder, som ger hög naturnytta per krona, bör även andra typer av kompensation kunna genomföras. Vi anser att det behövs en *variation av lösningar* för åstadkomma det största utbytet i naturvårdshänseende. Det måste finnas utrymme för kreativitet, flexibilitet och nytänkande.

För att genomföra kompensationsåtgärder behövs *tillgång till lämplig mark*. Våra erfarenheter är att det kan vara svårt att enas med berörda myndigheter om vad som är lämplig mark. Det är också förenat med juridiska och praktiska svårigheter att skaffa nödvändig nyttjanderätt till marken ifråga. Krav på ekologisk kompensation måste anpassas till detta.

Myndigheternas ambitionsnivåer i fråga om typ, omfattning och resultat av kompensationsåtgärder måste vara *realistiska*. Orimliga, orealistiska eller föränderliga krav riskerar inte bara att medföra stor osäkerhet och negativa konsekvenser för enskilda verksamhetsutövare, utan också för samhällets utveckling i stort i, form av negativa effekter på sysselsättning, skatteintäkter, råvarutillgång, med mera.

Kraven på kompensationsåtgärder måste vara *förutsägbara* och kunna kvantifieras redan när en tillståndsprocess inleds. Krav som ständigt ökar under beslutsprocessen eller som inte är avgränsade i tid, resultat eller utförande innebär en orimlig osäkerhet för enskilda bolag ifråga om åtaganden, kostnader och ansvar. Konsekvenserna riskerar att bli uteblivna investeringar, uteblivna produktions- och/eller effektivitetshöjningar och uteblivna miljöförbättrande åtgärder, som kräver nytt eller ändrat tillstånd.

Möjligheten att lyckas med åtgärderna och hur lång tid det kommer att ta att genomföra dem är ett osäkerhetsmoment. Vi anser att behovet av rättssäkra och proportionerliga regler förutsätter att *tidsramen* för att genomföra kompensationsåtgärder måste vara *realistisk* och vid behov möjlig att anpassa.

Det måste finnas en beredskap och ett ansvar hos stat, länsstyrelse och kommun att vid ta vid där bolagens ansvar upphör, om myndigheterna vill garantera ett mer permanent skydd eller skötsel.

Svemin stödjer idén om alternativa sätt att arbeta med ekologisk kompensation, jämfört direktkompensation, till exempel genom så kallade *habitatbanker*. För myndigheter skulle habitatbanker kunna vara ett sätt att enklare och i förväg bedöma en åtgärd, enklare utöva tillsyn och följa upp utfallet av en kompensationsåtgärd. För företagen kan habitatbanker utgöra en framkomlig väg att åstadkomma ändamålsenliga kompensationsåtgärder. Ett habitatbankingsystem skulle också underlätta jämförelsen mellan skada och kompensation, om det finns krediter (värden) på områden.

Det måste finnas en *samsyn* mellan aktörer (myndigheter och utövare) och *likhet* i tillämpning av reglerna för ekologisk kompensation, såväl mellan olika delar av landet och som för olika typer av branscher.